

Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi

10. Sınıf

2. Ünite: Allah'ı Tanımak



NELER ÖĞRENECEĞİZ?

2.1. Allah'ın Varlığının Delilleri

2.2. Allah'ı İsim ve Sıfatlarıyla Tanımak

2.3. Kur'an'dan Mesajlar

2.1. Allah'ın (cc) Varlığının Delilleri



Allah'ın (cc) varlığına dair bildiğiniz deliller nelerdir?

Allah'ın (cc) varlığını ispatlamak amacıyla tarih boyunca çeşitli deliller ortaya konulmuştur.

Bu deliller genel olarak;

- kozmolojik,
 - teleolojik,
 - ontolojik,
 - dinî tecrübeye dayalı
- olarak sınıflandırılmıştır.

“Delil: İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek ya da bir olayı ispatlamaya yarayan iz, kanıt, belge anlamlarına gelir.”



2.1.1. Kozmolojik Delil

Kozmolojik delil;
kozmostan, yani “âlem/evren”den
hareketle Allah’ın (cc) varlığını
ispatlamaya çalışan bir delildir.



Kozmolojik delil içerisinde farklı delilleri barındırır. Bunlardan biri “hudus delili”dir. Buna göre, âlem değişmektedir, her değişen sonradan meydana gelmiştir (hâdistir). Sonradan olan her şey, kendisini var edecek bir yaratıcıya ihtiyaç duyar. O hâlde bu evren de var olmak için bir yaratıcıya muhtaçtır. Bu yaratıcı, Allah’tır (cc).



Kur'an-ı Kerim'de hudus deliline işaret eden bir ayette şöyle buyrulur:



“Acaba onlar herhangi bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendileri mi yaratıcıdırlar?”

(Tur suresi, 35. ayet)

2.1.2. Teleolojik Delil

➤ Teleolojik delil de kozmolojik delil gibi evrenden hareketle Allah'ın (cc) varlığını ispatlamaya çalışır.

Kozmolojik delilde evrenin başlangıcının olup olmadığı gibi özellikler üzerinden Allah'ın (cc) varlığını kanıtlanması hedeflenirken teleolojik delilde ise evrenin iç yapısında gözlemlenen düzen ve gayelilikten hareketle Allah'ın (cc) varlığının kanıtlanması amaçlanır.



Kur'an'da teleolojik delile örnek olabilecek pek çok ayet bulunur. Bunlardan bazısında evrendeki düzene dikkat çekilerek bunun tesadüfen olamayacağına işaret edilir.

➤ “Güneş ve Ay bir hesaba bağlı (olarak hareket ederler.)”
(Rahman suresi, 5. ayet)

➤ “Şüphesiz biz her şeyi bir ölçüye göre yarattık.”

(Kamer suresi, 49. ayet)

Kur'an'daki bazı ayetlerde varlıklardaki "amaçlılık" ön plana çıkarılır. Böylelikle bilinçsiz ve cansız maddelerin kendiliğinden bir gayeye göre hareket edemeyeceği, evrendeki amaçlılığın arkasında sonsuz bir aklın ve kudretin olduğu mesajı verilir.



“Sizin için geceyi bir örtü, uykuyu dinlenme hali kılan, gündüz vaktini ise bir diriliş ortamı yapan O’dur.”

(Furkan suresi, 47. ayet)

2.1.3. Ontolojik Delil

- Ontolojik delil, Allah'ın (cc) varlığını, insanda bulunan ekmel varlık (insan zihnine doğan mükemmel bir varlık) düşüncesinden hareketle ispatlamaya çalışır.
- Buna göre insanoğlunun zihninde ekmel varlık düşüncesi mevcuttur. Her şeyi yaratan kusursuz varlık düşüncesi, insanın kendi ürettiği bir şey değildir. Dolayısıyla bu düşüncenin bir başka kaynağı olmalıdır. Bu kaynak, Allah'tır (cc).

Kur'an-ı Kerim'de ontolojik delile işaret eden ayetler yer almaktadır.



“Kesin olarak inananlara, yeryüzünde ve kendi içinizde Allah'ın varlığına nice deliller vardır; görmez misiniz?”

(Zariyat suresi, 20 ve 21. ayetler)

2.1.4. Dinî Tecrübe Delili

- Bu delil; insanın yaratıcı arayışında olması, yaratıcıyla iletişime geçmeye çalışması ve O'na yaklaşmak istemesi gibi manevi deneyimler üzerinden Allah'ın (cc) varlığını ispatlamaya çalışır.
- Dinî tecrübede yaşanan hislerin başkalarına aynen aktarılması mümkün değildir. Bu yönüyle dinî tecrübenin “yaşamayan bilmez” sözünde ifade edilen duruma benzediği söylenebilir.

Kur'an-ı Kerim'de Hz.İbrahim'in Allah'ın (cc) varlığını ve birliğini kanıtlamak amacıyla kullandığı çeşitli akli delillere yer verilir.



“Gecenin karanlığı onu kaplayınca bir yıldız gördü. ‘Rabbim budur.’ dedi. Yıldız batınca da ‘Batanları sevmem.’ dedi. Ay’ı doğarken görünce ‘Rabbim budur.’ dedi. O da batınca ‘Rabbim bana doğru yolu göstermezse elbette yolunu şaşırılmış kimselerden olurum.’ dedi. Güneş’i doğarken görünce ‘Rabbim budur; zira bu daha büyük.’ dedi. O da batınca dedi ki: Ey kavmim! Ben, sizin (Allah’a) ortak koştüğünüz şeylerden uzağım. Ben, O’nun birliğine inanarak yüzümü, gökleri ve yeri yoktan yaratana çevirdim ve ben müşriklerden değilim.”

(Enam suresi, 76–79. ayetler)



“Allah’ın kendisine verdiği iktidara dayanarak Rabbi hakkında İbrahim ile tartışmaya giren kimseyi görmedin mi? İbrahim ‘Rabbim hayat veren ve öldüren dir.’ deyince o, ‘Hayat veren ve öldüren benim.’ dedi. İbrahim ‘Allah Güneş’i doğudan getirmektedir, hadi sen de onu batıdan getir.’ dedi. Bunun üzerine inkârcı ne diyeceğini bilemedi. Allah zalimler topluluğuna rehberlik etmez.”

(Bakara suresi, 258. ayet)

2.2. Allah'ı (cc) İsim ve Sıfatlarıyla Tanımak



Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarından hangilerini biliyorsunuz?

Allah'ı (cc) tanımak için O'nun isim ve sıfatlarını bilmek gerekir.

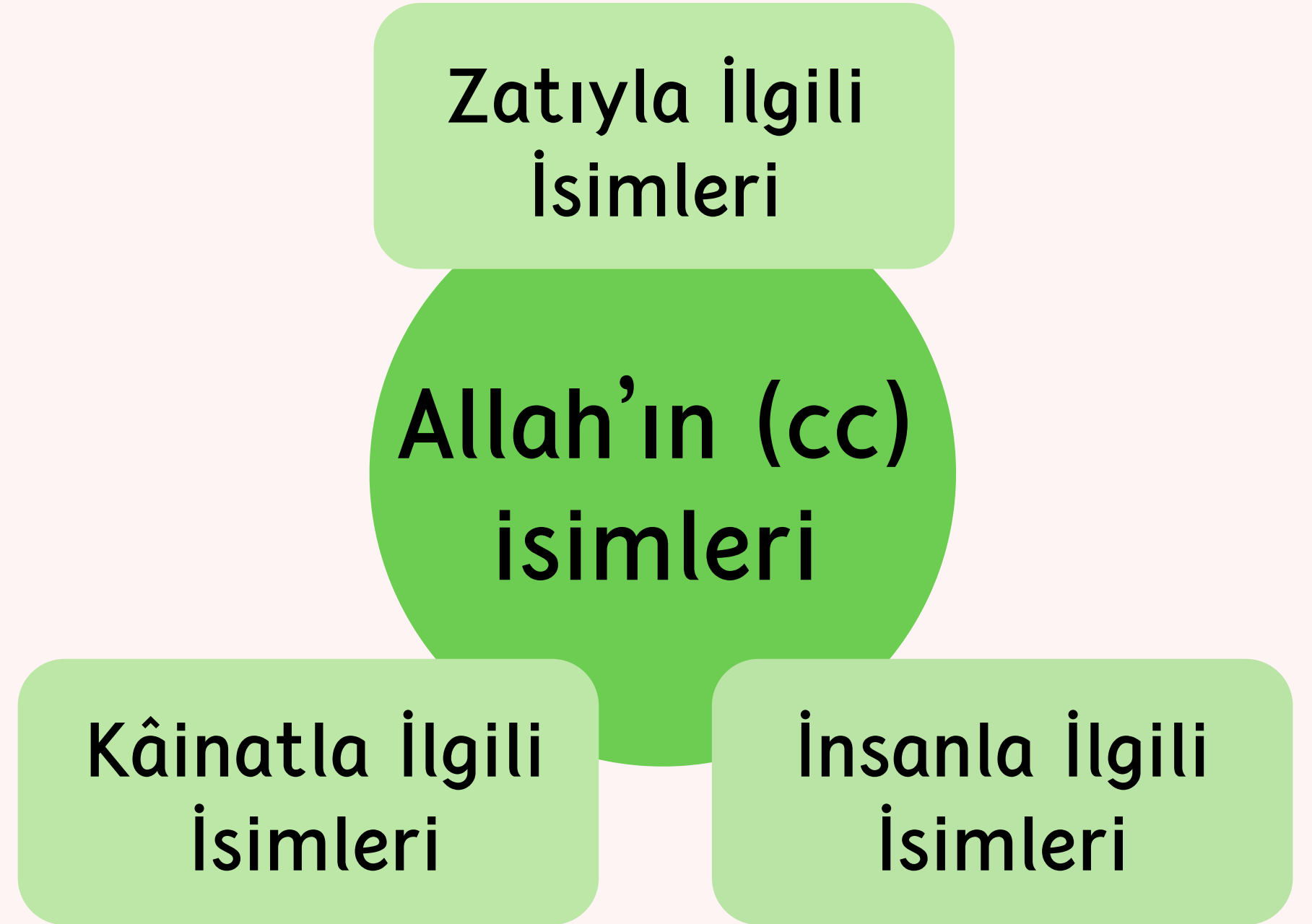


“En güzel isimler Allah'ındır; bu güzel isimlerle O'na dua edin...”
(Araf suresi, 180. ayet)

Allah'a (cc) ait güzel isimleri ifade etmek için kullanılan kavrama “esmayihüsna” denir.

Allah'ın (cc) isimleri genel olarak üç başlık altında incelenir.

Bunlar; Allah'ın (cc) zatiyla, kâinatla ve insanla ilgili isimleri şeklinde ifade edilmektedir.



Allah'ın (cc) Zatıyla İlgili İsimleri

- Allah'ın zatıyla ilgili isimlerinden biri Baki'dir.
 - Bu isim sonsuz demektir. Allah (cc) ölümsüzdür. Diğer varlıklar gibi ölüm veya yok oluş O'nun için söz konusu değildir.

Allah'ın (cc) Kâinatla İlgili İsimleri

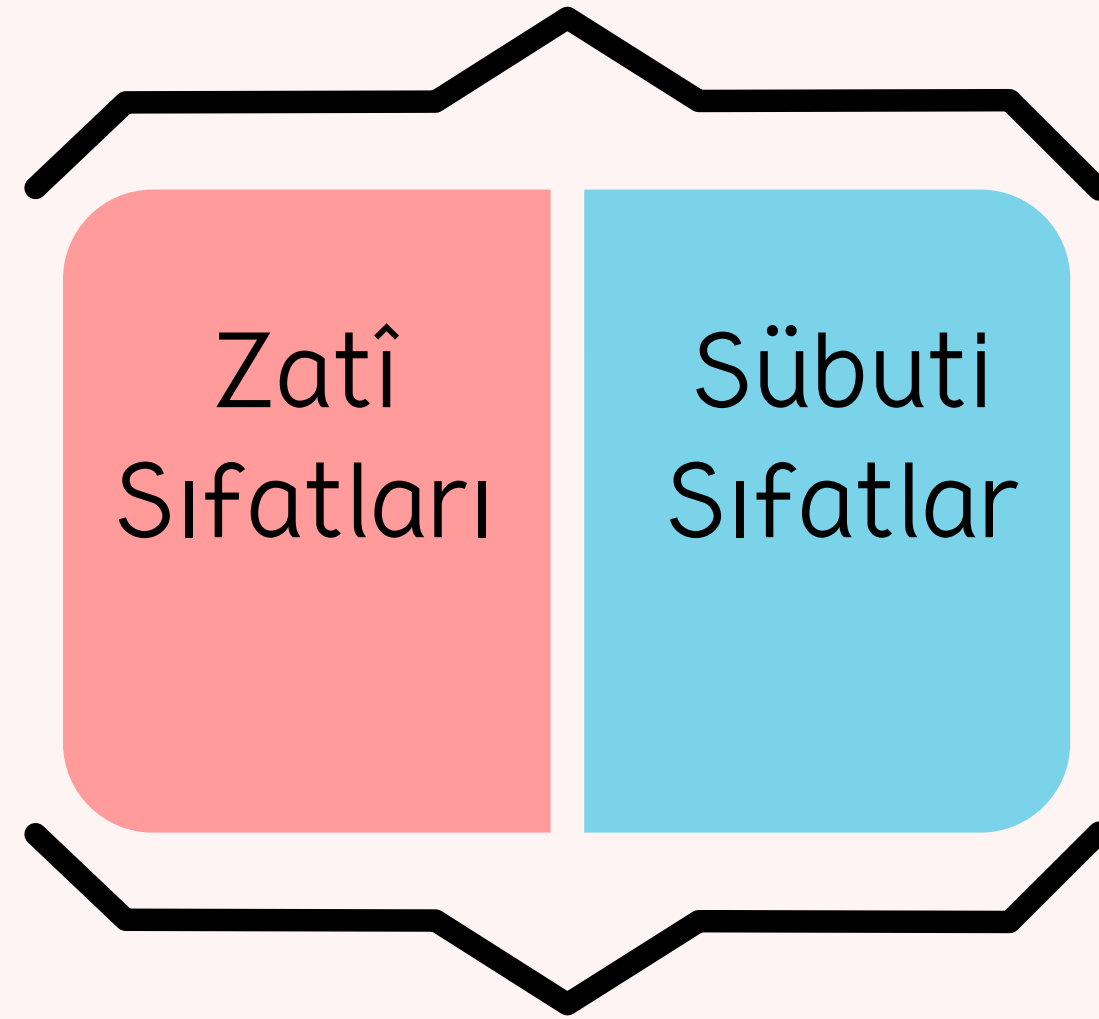
- Bu tür isimlere misal olarak Bâri ve Fâtır isimleri verilebilir.
 - Bâri “örneksiz yaratan”, Fâtır “yoktan yaratan,” anlamlarına gelir.

Allah'ın (cc) İnsanla İlgili İsimleri

- Şekur ve Tevvab isimleri bunlara örnektir.
- Şekur "küçük amellere büyük karşılıklar veren",
- Tevvab "kullarına tövbe yollarını gösteren ve onların tövbelerini kabul eden" anlamına gelir.

Allah'ın (cc) sıfatları zatî ve sübuti sıfatlar olmak üzere iki kategoride incelenir.

Allah'ın (cc) Sıfatları



Allah'ın (cc) Zatî Sıfatları

Vücut: Allah'ın (cc) var olmasıdır.

Kıdem: Allah'ın (cc) varlığının başlangıcı olmamasıdır.

Beka: Allah'ın (cc) ölümsüz olmasıdır.

Vahdaniyet: Allah'ın (cc) bir ve tek olmasıdır.

Muhalefetünlilhavadis: Allah'ın (cc) yaratılanlara benzememesidir.

Kıyambinefsihi: Allah'ın (cc) varlığının kendinden olmasıdır.

Allah'ın (cc) Sübuti Sıfatları

Hayat: Allah'ın (cc) hayat sahibi olması ve dilediğine hayat vermesidir.

İlim: Allah'ın (cc) her şeyi bilmesidir.

Semi: Allah'ın (cc) her şeyi işitmesidir.

Basar: Allah'ın (cc) her şeyi görmesidir.

İrade: Allah'ın (cc) dilemesidir.

Kudret: Allah'ın (cc) sonsuz güç sahibi olmasıdır.

Kelam: Allah'ın (cc) konuşmasıdır.

Tekvin: Allah'ın (cc) yaratmasıdır.

Allah'ın (cc) isimleri ve sıfatları birbirleriyle ilişkilidir.

Örneğin; Allah'ın (cc) Basir ismi basar sıfatından kaynaklanır. Çünkü “görme” sıfatı olmayan bir varlığın “gören” ismiyle nitelendirilmesi mümkün değildir.

Varlıkların tamamı Allah'ın (cc) isimlerinin tecellisidir (yansımasıdır). Bu yönüyle tüm varlıklar değerlidir. İnsanoğlu bu gerçekten hareketle varlıklarla sevgiye, saygıya ve merhamete dayalı bir ilişki kurmalıdır.



Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: “Rahman, merhametli olanlara merhamet edendir. Siz yerdekilere merhamet edin ki göktekiler de size merhamet etsin.”

(Müslim, Birr, 16)

İnsan, Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarından bazılarını davranışlarıyla hayatına yansıtabilir. Bir kimse davranışlarında adaleti gözettiğinde Adl, gereksiz şeylerden uzaklaştığında Hakim, cömert bir kişilik sergilediğinde Kerim isimlerinin yansımaları üzerinde görülür.

Yaşamını esmayihüsnaya göre düzenlemeye çalışan insan Allah (cc) ile bağının güçlendiğini hisseder. Allah'a (cc) yakın olduğunu hisseden kimsenin iç dünyasını huzur kaplar.

2.3. Kur'an'dan Mesajlar



Allah'ı (cc) tanımak için öğrenilmesi gereken şeyler nelerdir?

Haşr Suresi

- Medine Dönemi'nde inmiştir.
- 24 ayetten oluşmaktadır.
- Adını ikinci ayette geçen "Haşr" kelimesinden almıştır.
- Haşr, toplamak demektir.

Haşr Suresi 22-24. Ayetleri

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾
هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ
الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾
هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

Haşr Suresi 22–24. Ayetlerinin Meali



Rahman ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

22– O, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır; duyular ve akılla idrak edilemeyi de edileni de bilir. O Rahman'dır, Rahîm'dir.

23– O, kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır; egemenliğin mutlak sahibidir, her türlü eksiklikten uzaktır, esenlik verendir, güven sağlayan ve kendisine güvenilendir, görüp gözeten ve yönetendir, üstündür, iradesine sınır yoktur, büyüklükte eşi olmayandır. Allah onların yakıştırdıkları ortaklardan tamamıyla münezzehtir.

Haşr Suresi 22–24. Ayetlerinin Meali

24– O, takdir ettiği gibi yaratan, canlıları örneği olmadan var eden, biçim ve özellik veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Göklerdekiler ve yerdekiler hep O'nu tesbih ederler. O üstündür, hikmet sahibidir.

(Haşr suresi, 22–24. ayetler)



Haşr Suresinin 22–24. Ayetlerinde Verilen Mesajlar

- Allah'ın (cc) ilmi sonsuzdur ve her şeyi kuşatmıştır. O'nun için bir şeyi bilmemek söz konusu olamaz.
- Allah'ın (cc) ilmi gibi merhameti de her şeyi kuşatmıştır.
- Birisine merhamet etmek ancak ilimle mümkündür. İلمي olmayan kimin neye muhtaç olduğunu bilemez dolayısıyla muhtaçlara doğru şekilde yardım edemez.

Haşr Suresinin 22–24. Ayetlerinde Verilen Mesajlar

- En güzel isimler (esmayihüsna) Allah'a (cc) aittir. O'nu tanımak için bu isimlerin anlamlarını ve kâinata yansımalarını bilmek gerekir.

Haşr Suresinin 22–24. Ayetlerinde Yer Alan İsimler

- Melik
- Kuddüs
- Selam
- Mümin
- Müheymin
- Aziz
- Alîm
- Cebbar
- Mütekebbir
- Halık
- Bâri
- Musavvir
- Hakim
- Rahman
- Rahîm

- Allah'ın (cc) eşi ve benzeri yoktur. En üstün sıfatlar O'na aittir. Sonsuz kudret, hikmet ve yaratma sıfatları O'nundur.



NELER ÖĞRENDİK?

- Allah'ın (cc) varlığının delilleri üzerine akıl yürütebilmeyi
- Allah'ı (cc) gereği gibi tanıyabilmek için O'nun isim ve sıfatlarını öğrenmek gerektiği
- Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarının kâinata yansımalarını
- Haşr suresi 22–24. ayetlerinin mesajlarını